

Talvisodan ainoa panssaritaistelu - Honkaniemen pysäkki 26.2.1940 (ev evp. *Erkki Kauppinen*)

Panssarivaunujen käyttömahdollisuuksia Karjalan kannaksella tutkittiin kesällä 1920 ranskalaisen ltn *Arcierin* johdolla. Tutkimuksen perusteella päädyttiin siihen, että panssarivaunujen rajoitettu käyttö olisi mahdollista vain vähäisillä alueilla. Suomessa eli 1920-luvulla käsitys, ettei panssarivaunuja voida käyttää maamme peitteisessä ja epätasaisessa maastossa. Neuvostoliiton panssariasetta ja -taktiikkaa aliarvioitiin. Vasta 1930-luvulla tehtyjen kokeilujen ja tutkimustyön myötä käsitys panssariaseen merkityksestä Suomen olosuhteissa muuttui.

Tässä yhteydessä Suomeen päätettiin hankkia brittiläisiä Vickers 6 ton -panssarivaunuja, jotka tulivat 3. ja 4. PsK:n käyttöön. Myös Vickers-komppanioiden kokoonpano viisivaunuisine joukkueineen periytyi Renaultien ajalta. Komppanioiden koulutus oli jäänyt vaatimattomaksi mm. siksi, että Vickersit hankittiin ilman aseita ja radioita. Myös huoltojärjestelmä ja varaosat olivat talvisodan alkaessa puutteelliset.

Ylimääräisten harjoitusten aikana 1. ja 2. PsK kuljetettiin Karjalan kannakselle. Komppanioiden käytössä olleiden Renault FT-17 -vaunujen heikon taisteluarvon vuoksi komppaniat hajotettiin, ja niiden raskaan kaluston siirtoihin tottunut henkilöstö teki merkittävän työn sotasaaliin evakuointitehtävissä, kunnes komppaniat siirrettiin Hämeenlinnaan 13.-16.2.1940. Renault-kalusto menetettiin viholliselle.

Rintama oli murtunut Summassa 12.2.1940, jonka jälkeen suomalaiset joutuivat perääntymään kohti Viipuria. Honkaniemen tasalla oltiin 23.2. ja Näykkijärven pohjoispuolella 25.2.1940. Suomalaisen sodanjohdon näkökulmasta tilanne edellytti vastaiskua. Vastaisku oli tarkoitus tehdä JP 3:n ja 4. PsK:n voimin.

JP 3 oli kärsinyt Summassa raskaita tappioita. Pataljoonan komentajana toimi kapt *Ilmari Kunnas*, joka tilapäisesti toimi myös JR 68:ssa pataljoonankomentajana. Komentaja esitti vastahyökkäyksen siirtämistä, mihin ei suostuttu.

4. PsK oli siirretty 23.-24.2.1940 rautateitse Kannakselle. Komppanian kalustona oli 13 Vickers-vaunua. Komppanian päällikkönä toimi ltn *Oiva Heinonen*, sittemmin sukunimeltään *Horte*. Komppanianpäällikkö sai tietää käsketystä vastaiskusta heti rintamalle saapumisen jälkeisenä päivänä. Hänkin esitti vastahyökkäyksen siirtämistä, jotta maastontiedustelulle olisi saatu aikaa. Tähänkään ei suostuttu.

4. PsK:n rautatiekuljetus oli päättynyt Hovimäen asemalle, josta siirryttiin telamarssina polttoainetäydennykseen Markovillan Taistelukoululle. Sieltä siirryttiin edelleen hyökkäyksen lähtökynnykselle Jukkalaan, johon moottori- ja muiden vikojen takia pääsi vain kuusi vaunua. Pakkasta oli noin 15° C, ja Markovillan polttoainetynnyreihin oli joutunut lunta, mikä lisäsi käyntiongelmia. Yllättäen alueelle ilmaantuneet omat panssarivaunut pelästyttivät suomalaisia joukkoja.

4. PsK:n vastustajana oli Neuvostoliiton 25. KevPsPr:n 112. PsP, jonka 1. komppanian päällikkönä toimi V. S. *Arhipov*, sittemmin kenraalieverstiksi ylennetty panssariupseeri. Jouk-

ko oli tammikuussa 1940 harjoitellut Perkjärvellä useiden viikkojen ajan yhteistoimintaa jalkaväen ja tykistön kanssa. Neuvostojoukkojen panssarikalustona oli lähinnä T-26- ja BT-7-vaunuja.

Suomalaisten hyökkäyksen oli määrä alkaa varhain aamulla 26.2.1940. Hyökkäystä varten JP 3 jaettiin kahteen osastoon, joista toiseen kuului yksi ja toiseen kaksi komppaniaa. Sen oli määrä hyökätä PsK:n tukemana. Panssarivaunujen käytön painopiste oli kahden komppanian osaston alueella. Kolmen patteriston voimin toteutettavaksi tarkoitettu tulivalmistelu myöhästyi ja epäonnistui mm. tulenjohtajien puutteen vuoksi. Osa ammuksista osui ratapenkan taakse vihollisten käsiasetulelta suojautuneiden JP 3:n taistelijoiden kohdalle, jolloin noin 30 jääkäriä kaatui. Jääkärien hyökkäys ei käytännössä päässyt alkamaan, ja 4. PsK toimi yksin.

Alik *Rassin* johtama vaunu juuttui ojaan ja vaurioitui, jonka jälkeen miehistö hylkäsi sen. Ltn *Mikkolan* vaunu tuhosi kaksi vihollisvaunua, kunnes syttyi tuleen vihollisen osumasta. Mikkola selvisi myöhemmin omalle puolelle. Vänr *Voionmaan* vaunu tuhoutui vihollisen panssarintorjuntatykin ammuksista. Alik *Seppälän* vaunu tuhosi kaksi vihollisvaunua ja yritti saada jääkärit jatkamaan hyökkäystä. Vaunu juuttui kiinni, jonka jälkeen vaunun ajaja käytti sitä vielä asepesäkkeenä tuhoten vihollisvaunun. Alik *Pietilän* vaunu juuttui kantoon, jonka jälkeen vihollisen panssarintorjuntakivääri tuhosi moottorin. Vänr *Virnion* vaunu tuhosi yhden vihollisvaunun. Vaunun moottori sammui, mutta miehistö selviytyi omalle puolelle.

Epäonnistunut hyökkäys keskeytettiin klo 10, minkä jälkeen PsK:n jäljellä olevat osat alistettiin JR 68:lle panssarintorjuntatehtäviin, sitten Suurmerijoelle ja edelleen Viipuriin.

PsK:n päällikön ltn Heinosen mukaan keskeisimmät puutteet Vickers-vaunuissa ja niiden käytössä olivat:

- suunnistaminen oli vaikeaa, koska periskoopin näkökenttä oli suppea ja se oli suunnattu liian ylös
- kolmihenkinen miehistö eli vaunun johtajan sitominen oman tehtävänsä lisäksi ampujaksi tai lataajaksi oli huono ratkaisu
- tykin ja konekiväärin tähtäin oli käyttökelvoton taistelutilanteessa
- konepistooli oli vaunun käyttökelpoisin ase hyvän tähtäimensä ansiosta
- vaunun tulivoima oli periaatteessa hyvä, mutta tykin ja konekiväärin sijoitus vaunussa huono
- tulivoima ei kuitenkaan riittänyt vihollisen raskaita T-28-vaunuja vastaan
- konekiväärissä esiintyi paljon toimintahäiriöitä
- yhteistoimintaa JP 3:n kanssa ei oltu harjoiteltu, eikä jalkaväki tuntenut panssarivaunujen toimintaperiaatteita
- vaunun moottori ei soveltunut Suomen ilmastoon, ja siinä oli runsaasti käynnistysvaikeuksia ulkona
- viisivaunuinen joukkue oli liian suuri, ja kolmivaunuinen olisi ollut parempi
- johtaminen oli vaikeaa radioiden ja vaunupuhelimien puuttumisen vuoksi
- maastontiedustelu oli laiminlyöty

Viholliselle jäi kuitenkin epävarmuus siitä, olisiko suomalaisilla lisää panssarivaunuja, mikä pakotti heidät toimimaan varovasti.

4. PsK:n tappiot olivat yksi kaatunut, viisi haavoittunutta, ja kahdeksan kadonnutta. Kahdeksan Vickers-vaunua menetettiin. Komppania tuhosi seitsemän vihollisvaunua.